

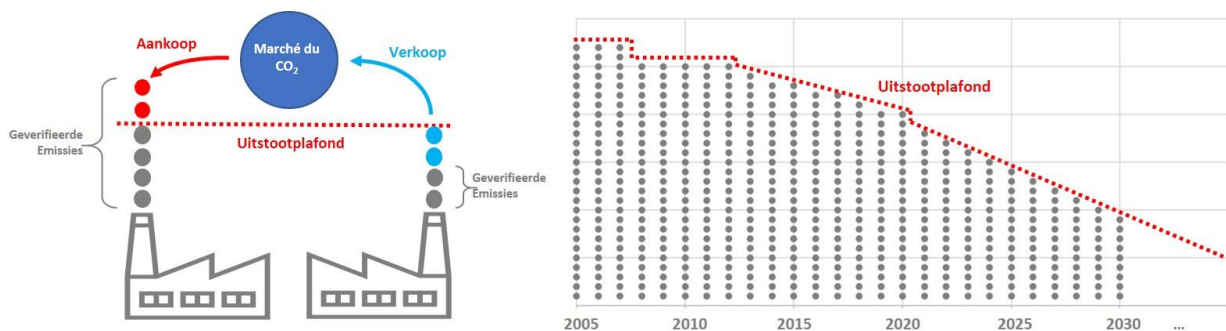
3 minuten om de mechanismen van CO₂-belasting beter te begrijpen

EU-ETS, CBAM, carbon leakage, ... Wat zit er achter deze acroniemen? De Europese Unie heeft sinds 2005 een belastingmechanisme ingevoerd voor de uitstoot van broeikasgassen door de Europese industrie en overweegt nu een systeem van grensbelastingen in te voeren.

De doelstellingen om de uitstoot van broeikasgassen – hoofdzakelijk CO₂ – in Europa te verminderen, dateren niet van de [Europese Green Deal](#) of het [klimaatakkoord van Parijs](#). Al in 2005 heeft de Europese Unie een emissiehandelssysteem voor broeikasgassen opgezet, EU-ETS genaamd (European Union Emission Trading System), dat van toepassing is op een groot aantal industriële faciliteiten in diverse sectoren: chemie, elektriciteitscentrales, glas, staal, cement, enz. Dit systeem betreft ongeveer 45% van de broeikasgasemissies van de Europese Unie.

Het EU-ETS is gebaseerd op het principe van een ‘Cap and Trade’ van emissierechten. Er wordt een plafond (Cap) vastgesteld om de totale hoeveelheid broeikasgas te beperken die elk jaar door productiefaciliteiten mag worden uitgestoten. Dit plafond wordt geleidelijk verlaagd om het totale emissieniveau te laten dalen. Binnen dit plafond kopen of ontvangen faciliteiten emissierechten die zij kunnen ruilen (Trade) met andere faciliteiten naar gelang van hun behoeften. Het is de bovengrens van het totale aantal beschikbare emissierechten die de waarde ervan garandeert. Aan het einde van het jaar moet elke faciliteit een voldoende aantal emissierechten inleveren om haar emissies volledig te dekken, en **wordt dus belast voor elke ton uitgestoten broeikasgas**.

Als een faciliteit haar emissies vermindert, heeft zij een overschot aan emissierechten die zij op de markt kan verkopen aan een andere faciliteit die ze nodig heeft. Handel in emissierechten biedt de nodige flexibiliteit om emissies te verminderen waar de kosten lager zijn. Anderzijds is een hoge CO₂-prijs een reële stimulans om te investeren in innovatieve emissiereductietechnologieën.

‘Cap and Trade’ principe van een emissiehandelssysteem voor broeikasgassen met geleidelijke daling van het plafond

Dit systeem, dat in principe deugdzam is, kan echter perverse effecten hebben: emissierechten zijn alleen verschuldigd voor productie die in de Europese Unie plaatsvindt. De verleiding is dan ook groot om producten in te voeren uit landen buiten de EU die niet aan een gelijkwaardig systeem onderworpen zijn. Dit staat bekend als ‘**carbon leakage**’: broeikasgassen worden nog steeds uitgestoten, maar ontsnappen aan het bestaande systeem. Dit effect is des te belangrijker wanneer de kosten van de technologieën ter vermindering van de broeikasgasemissies hoog zijn in verhouding tot de waarde van het vervaardigde product en wanneer de vervoerskosten laag zijn. De cementindustrie is dus bijzonder gevoelig voor dit risico. Het resultaat is een waardeverlies voor de EU en een negatief effect op het klimaat omdat de Europese industrieën over het algemeen het verst gevorderd zijn op het gebied van broeikasgasreductie.

Om carbon leakage te voorkomen, ontvangen de industrieën die het gevoeligst zijn een beperkt aantal gratis emissierechten die een deel van de emissies dekken; dit aantal wordt regelmatig vermindert om de naleving van de klimaatdoelstellingen aan te moedigen. Ter indicatie: tussen 2005 en 2020 is het aantal gratis emissierechten toegekend aan de Belgische cementnijverheid met 33% gedaald. Dankzij de inspanningen om de emissies te

verminderen, dekten de gratis emissierechten nog 90% van de behoeften van de industrie in 2020, wat in overeenstemming is met de doelstellingen van de Europese Commissie.

Sinds de invoering ervan in 2005 heeft het EU-ETS een hele ontwikkeling doorgemaakt en zijn de kinderziekten gecorrigeerd om tot een efficiënte en stimulerende markt te komen. De onderstaande grafiek toont de evolutie van de prijs van het CO₂-emissierecht van 2013 tot nu. Zijn evolutie is afhankelijk van zowel de economische situatie (d.w.z. de behoefte aan bouwmaterialen) als de geleidelijke uitvoering van de Europese klimaatregelgeving.

Evolutie van de prijs van het CO₂-emissierecht (EUA) van januari 2013 tot en met juni 2021 (bron Sandbag)

In de afgelopen weken is de prijs per ton CO₂ verrassend gestegen tot boven de 50 euro. Een dergelijke waarde is ergens wel verheugend omdat de markt op die manier een duidelijk signaal geeft dat de **nodige investeringen moeten worden gedaan** om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Anderzijds brengt de aankoop van emissierechten voor industrieën aanzienlijke extra kosten met zich mee en **neemt de blootstelling aan carbon leakage dramatisch toe**. De bedrijfswereld staat dus voor een dilemma: investeren in Europa of de productie verplaatsen. De enige manier om dit dilemma te overwinnen is de handelspartners van de EU aan te moedigen gelijkwaardige CO₂-belastingregels in te voeren.

In deze context heeft de Europese Commissie voorgesteld een koolstofgrensaanpassingsmechanisme (**Carbon Border Adjustment Mechanism - CBAM**) in te voeren waarmee broeikasgasemissies verbonden aan de vervaardiging van in Europa ingevoerde producten zouden worden belast. Met andere woorden, het is een CO₂-belasting op ingevoerde producten. De werking van een dergelijk mechanisme is zeer complex en is momenteel het voorwerp van veel debat in en rond de Europese bubbel.

Vanuit het oogpunt van de industrie zijn dit de belangrijkste kenmerken van een CBAM:

1. Het moet in overeenstemming zijn met de regels van de Wereldhandelsorganisatie. De CBAM is geen protectionistisch mechanisme, het is een instrument **voor dialoog om de klimaatambities** van de handelspartners van de EU **te bevorderen**.
2. Bij de toepassing moet het **mogelijk zijn naast de gratis emissierechten van de EU-ETS te bestaan**. Het doel is niet om een 'dubbele bescherming' te krijgen, maar om te zorgen voor een geleidelijke overgang tussen de twee systemen van bescherming tegen carbon leakage.
3. Het systeem moet ook voorzien in **vrijstellingen van heffingen voor exporteurs** naar landen die (nog) geen belastingstelsel hebben dat gelijkwaardig is aan dat van de EU.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de heer Hervé Camerlynck, directeur van FEBELCEM, op 0475 54 53 59 of per e-mail via h.camerlynck@febelcem.be